Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

27.9.2018

Viite: Tulevaisuusvaliokunnan kuuleminen 28.9.2018; E 26/2018 vp

Kestävän kasvun rahoitusta koskeva toimintasuunnitelma (KOM(2018) 97 lopullinen)

Työ- ja elinkeinoministeriö esittää lausuntonaan seuraavaa:

TEM tukee E-kirjeessä 26/2018 vp esitettyä valtioneuvoston kantaa.

Komission toimintasuunnitelman tavoitteena on muuttaa perinteistä rahoitusmarkkinoiden sääntelyä ja toimintaa siten, että riskien hinnoittelussa huomioitaisiin aiempaa enemmän taloudellisten riskien ohella myös ympäristöön sekä yhteiskuntavastuuseen ja hallintoon liittyviä riskejä. TEM tukee toimintasuunnitelman yleistä tavoiteasetantaa osana pääomamarkkinaunionia (PMU) koskevaa aloitetta sekä erityisesti keinona Pariisin ilmastosopimuksen ja Agenda 2030:n tavoitteiden saavuttamiseksi.

Kestävyysnäkökulmien tuominen EU:n rahoitusmarkkinoita koskevaan sääntelykehikkoon poikkeaa merkittävästi aikaisemmasta lähestymistavasta. Markkinoiden toiminnan ohjaaminen kestävän kasvun tavoitetta tukevalla sääntelyllä voi pahimmillaan aiheuttaa väärinhinnoittelua ja muita markkinahäiriöitä. Tästä syystä on korostetun tärkeää arvioida huolella tulevien lainsäädäntöehdotusten vaikutukset erityisesti rahoitusmarkkinoiden toimintaperiaatteisiin ja yritysrahoituksen saatavuuteen.

TEM:n näkemyksen mukaan yksityistä rahoitusta ei voida edistää kestävämpään suuntaan ainoastaan toimintasuunnitelmassa esitetyillä keinoilla. Kestävän rahoituksen periaatteiden ja luokittelun valmistelu vaatii vielä paljon huolellista harkintaa ja lisätyötä, jotta aloite kestää aikaa ja luo aidosti kannustavan toimintaympäristön myös kestävää kehitystä tukevalle innovaatioekosysteemille. Erityisesti jatkuvasti kehittyvä finanssiteknologia voi avata uusia mahdollisuuksia lähitulevaisuudessa myös kestävän kehityksen edistämiselle ilman julkisen sektorin väliintuloa.

Raportointiin liittyvät velvoitteet

TEM:n näkemyksen mukaan on tarpeellista kehittää kestävyysraportoinnin sisältöä koskevia standardeja ja määritelmiä. Raportointikäytäntöjen yhtenäistäminen on yritysten kannalta hyödyllistä ennen kaikkea käytössä olevien kansainvälisten ja vapaaehtoisten standardien ja määritelmien selkiyttämiseksi.

Toimintasuunnitelmassa ehdotetaan institutionaalisille sijoittajille ja omaisuudenhoitajille merkittäviä kestävyysvelvoitteita. Jotta sijoittajat selviäisivät vaatimuksista, tulisi sijoitusten kohdeyhtiöistä olla saatavilla vaatimusten mukaisia kestävyystietoja. Osa yhtiöistä raportoi jo nyt kestävyystietoja vapaaehtoisesti sekä markkinoiden käytäntöjen ja odotusten mukaisesti. Kaikilla yrityksillä ei ole kuitenkaan valmiuksia tähän toimintasuunnitelman hahmottelemassa laajuudessa.

Liian tiukat velvoitteet ja edellytykset raportoinnin sisällöstä vaikuttavat pienempiin yrityksiin, erityisesti start-up- ja kasvuyrityksiin. Niiden toimintaa, rahoituksen saatavuutta ja kasvua ei saisi tukahduttaa kiristämällä kohtuuttomasti raportointivelvollisuuksia.

Olisi siis varmistettava, että erityisesti pienempiin rahoitusalan toimijoihin ja sijoittajiin kohdistuvat kestävyysvelvoitteet sekä yritysten raportointivelvoitteet mahdollistavat jatkossakin rahoituksen allokoitumisen myös pienemmän kokoluokan yrityksiin. Toimenpiteet eivät saa synnyttää kuilua sijoittajan ja sijoituskohteen velvoitteiden välille. Erityisesti käynnistysvaiheessa olevat tai nopeasti kasvavat pk-yritykset, jotka usein ovat myös keskimääräistä huomattavasti innovatiivisempiä, kamppailevat jatkuvasti rahoituksen saatavuudesta. Tässä yritysryhmässä tilanne on siis haasteellisempi verrattuna itsensä markkinoilta rahoittaviin suuriin pörssiyhtiöihin, jotka jo nykyisin tekevät laajaa yhteiskuntavastuu- ja kestävyysraportointia.

Elinkeinopoliittinen näkökulma

Toimintasuunnitelmassa linjataan, että kestävän rahoituksen toimiin kuuluisi kestävyysperiaatteiden laajempi huomioiminen julkisten luottoluokitusten kriteeristössä. Tämä tarkoittaisi käytännössä sitä, että esimerkiksi perinteistä teollisuutta harjoittavien yritysten luottoluokitukset tulisivat laskemaan. Luottoluokituksen heikkeneminen vaikuttaa suoraan rahoitusmarkkinoilta rahoituksensa hankkivien yritysten rahoituksen hintaan ja saatavuuteen, joka puolestaan vaikeuttaa entisestään toiminnan uudistamista kestävämmäksi ja ympäristöystävällisemmäksi.

Suomen elinkeinorakenne huomioiden luokitusperiaatteilla voisi esitetyllä tavalla toteutuessaan olla merkittäviä elinkeinopoliittisia ja taloudellisia vaikutuksia. Elinkeinorakenteellemme on tyypillistä, että se nojaa harvoihin, ja samalla varsin perinteisiin toimialoihin, erityisesti metsään (ml. biotalous), teräkseen ja kemianteollisuuteen. Perinteinen teollisuuskin uudistuu, mutta sen rakennemuutos ei ole realistista kestävän rahoituksen toimenpiteiden vaatimassa aikataulussa.

Huomionarvoista on lisäksi se, että vaikka suomalainen teollisuus on eurooppalaisittain varsin energiaintensiivistä, sen tuotanto perustuu usein uusimman teknologian käyttöön, ja on globaalilla tasolla erittäin ympäristöystävällistä ja raaka-ainetehokasta.

Lopuksi

Näkemyksemme mukaan esitetyt tavoitteet toteutuvat osittain markkinaehtoisesti muun muassa useiden johtavien finanssialan toimijoiden toimesta. Ilmasto- ja muut ympäristö- ja kestävyysnäkökulmat ovat jo osa normaalia riskikartoitusta ja menetelmäkehitystä.

Lainsäädännön sijaan markkinoiden itsesääntely sekä parhaiden käytänteiden levittäminen, systemaattinen tiedottaminen ja rahoitusmarkkinoiden läpinäkyvyyden tehostaminen voisivat useissa tilanteissa olla joustavampi ja tarkoituksenmukaisempi lähestymistapa.

Rahoitusmarkkinoiden kansainvälisen luonteen ja pääoman vapaan liikkuvuuden tähden olisi samalla tärkeää pyrkiä etsimään myös kansainvälisiä ratkaisuja. Pelkästään EU:ta koskevilla ratkaisulla omien toimijoidemme kilpailuasema kansainvälisillä rahoitusmarkkinoilla saattaa muuttua niin, että toivottua muutosta ei edes saavuteta. Pahimmissa skenaarioissa on vaarana, että pääomaa ja yritystoimintaa pakenee Euroopasta. Tämä kehityssuunta heikentäisi myös EU:n innovaatiokapasiteettia, joka heikentäisi entisestään myös kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamista.

Kestävää rahoitusta ja sen periaatteiden toteutumista voidaan edistää tehokkaasti myös julkisilla, muun muassa EU:n rahoitusjärjestelyillä. EU:n rahoitusinstrumenttien erityispiirre on se, että julkisella takauksella ”vivutetaan” merkittäviä määriä yksityistä pääomaa normaalia riskipitoisempiin ja pidemmän aikavälin hankkeisiin. Koska rahoitus on samalla vastikkeellista, palautuu se onnistuessaan myös uudelleenkäytettäväksi.

Nykyinen Euroopan Strategisten Investointien rahasto (ESIR), jonka kokonaisinvestointien tavoitetaso on 500 mrd euroa, kanavoi rahoitusta merkittävässä määrin myös kestävää kehitystä edistäviin infrastruktuurihankkeisiin. Komission linjaukset tulevan kehyskauden EU-rahoituksen kanavoimisesta kestävään infrastruktuuriin (InvestEU rahasto) tukevat vahvasti myös jatkossa toimintasuunnitelman tavoitteita. Rahoitus kanavoidaan neljän temaattisen ikkunan kautta; kestävä infrastruktuuri ml. energiatehokkuus, tutkimus & innovaatiot, pk-yritykset ja sosiaaliset investoinnit.

Kuten valtioneuvoston kannassa todetaan, on tärkeää kiinnittää huomiota komission kunnianhimoiseen aikatauluun. Taloudellisten vaikutusten ohella olisi huomioitava kunnianhimoisen aikataulun vaikutukset toimialojen ja elinkeinorakenteen sopeutumiseen sekä luokittelun toimivuuteen käytännössä.